

مبانی فقهی قانون حمایت از خانواده

(مصوب ۹۱/۱۲/۱ مجلس شورای اسلامی)

تالیف:

سمید گل‌در چمرکوهی

انتشارات موجک

فصلنامه حقوق خانواده

سرشناسه: گلپور چمر کوهی، سمیه، ۱۳۵۹ -

عنوان قراردادی: ایران. قوانین و احکام

Iran. Laws, etc

عنوان و نام پدیدآور: مبانی فقهی قانون حمایت از خانواده (مصوب ۹۱/۱۲/۱ مجلس شورای اسلامی)/

تالیف سمیه گلپور چمر کوهی.

مشخصات نشر: تهران: انتشارات موجک، ۱۳۹۶.

مشخصات ظاهری: ۱۴۸ ص.

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۸۶۳۴-۸۸-۱

وضعیت فهرست نویسی: ف

موضوع: حقوق خانواده -- ایران

Domestic relations -- Iran: موضوع

موضوع: زناشویی -- قوانین و مقررات -- ایران

Marriage law -- Iran: موضوع

رده بندی کنگره: ۱۳۹۶ / ۸ ۵۳۳ / ۸ KMH

رده بندی دیویی: ۳۴۶/۵۵۰۱۵

شماره کتابشناسی ملی: ۴۶۹۹۳۱۸

انتشارات موجک

تلگرام: ۰۹۰۱۷۶۷۲۵۰۲ کانال: telegram.me/mojak1

تلفن مرکز پخش: ۰۲۶۳۲۴۰۳۵۱۶ - ۰۲۶۳۲۴۰۳۵۱۳ - ۲۱۶۶۱۲۷۵۹۳

ایمیل: mojakpublication@yahoo.com

سایت: www.mojak.ir

عنوان: مبانی فقهی قانون حمایت از خانواده

تالیف: سمیه گلپور چمر کوهی

طراح جلد: سیده زهرا روشنایی

مشخصات ظاهری: ۱۴۸ صفحه، قطع وزیری

چاپ اول: بهار ۱۳۹۶، تیراژ: ۱۰۰۰ جلد

قیمت: ۲۰۰۰۰۰ ریال، شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۸۶۳۴-۸۸-۱

حقوق چاپ و نشر برای ناشر محفوظ است.

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

۱.....	سخن مولف
۳.....	بخش اول: مبانی فقهی قانون حمایت از خانواده
۵.....	فصل اول: مفهوم قانون خانواده
۵.....	۱-۱ مفهوم لغوی قانون
۵.....	۲-۱ مفهوم اصطلاحی قانون
۵.....	۱-۲-۱ مفهوم تکوینی قانون
۶.....	۲-۲-۱ مفهوم تشریعی قانون
۶.....	۳-۲-۱ معنی عام قانون
۶.....	۴-۲-۱ معنی خاص قانون
۷.....	۲-۲ مفهوم خانواده
۷.....	۱-۲-۲ معنای لغوی خانواده
۸.....	۲-۲-۲ معنای اصطلاحی خانواده
۹.....	فصل دوم: جایگاه خانواده در اسلام
۱۳.....	فصل سوم: فواید تشکیل خانواده از منظر جامعه‌شناسان و روان‌شناسان
۱۳.....	۱-۳ خانواده بستر آرامش روانی

- ۲-۳ خانواده، عامل رشد و قوام شخصیت ۱۳
- ۳-۳ افزایش سلامت و امنیت اجتماعی ۱۴
- ۴-۳ بهترین بستر برای رفع نیاز جنسی ۱۴
- ۵-۳ تقویت و انسجام بخشی هویت جنسی زن و مرد ۱۴
- ۶-۳ ایجاد زمینه ای مناسب برای پرورش فرزند ۱۵

فصل چهارم: قانون حمایت از خانواده در ایران ۱۷

- ۱-۴ قانون مدنی ایران ۱۷
- ۲-۴ قانون حمایت از خانواده مصوب ۱۳۴۶ ..... ۱۸
- ۳-۴ قانون حمایت از خانواده مصوب ۱۳۵۳ ..... ۱۹
- ۴-۴ قانون حمایت از خانواده (مصوب ۹۱/۱۲/۱) ۲۱

فصل پنجم: مبانی فقهی و حقوقی ۲۹

- ۱-۵ معنای لغوی و اصطلاحی مهریه ۲۹
- ۲-۵ نکاح و مهریه در قانون حمایت از خانواده ۲۹
- ۳-۵ مبانی فقهی مهریه ۳۰
- ۱-۳-۵ قرآن ۳۰
- ۴-۵ مبانی حقوقی مهریه ۳۴
- ۱-۴-۵ جنبه های مختلف عقد نکاح ۳۴
- ۲-۴-۵ مهر فراتر از عوض قراردادی ۳۵
- ۳-۴-۵ عوض بضع نبودن مهر ۳۷
- ۵-۵ مواد قانون مدنی در ارتباط با مهریه ۳۸
- ۶-۵ جمع بندی ۴۱

فصل ششم: مبانی فقهی و حقوقی طلاق ۴۳

۱-۶ مقدمه ۴۳

۲-۶ مفهوم لغوی و اصطلاحی طلاق ۴۳

۳-۶ طلاق در قانون حمایت از خانواده ۴۴

۴-۶ مبانی فقهی طلاق ۴۵

۱-۴-۶ قرآن ۴۵

۲-۴-۶ سنت ۵۸

۵-۶ مبانی حقوق طلاق ۶۳

۱-۵-۶ شرایط طلاق در نظام قانون مدنی ۶۴

۲-۵-۶ اقسام طلاق در قانون مدنی ۶۴

۳-۵-۶ ایام عده از دیدگاه قانون مدنی ۶۵

۴-۵-۶ شرایط طلاق از طرف زوج از دیدگاه قانون مدنی ۶۵

۵-۵-۶ رویه دادگاه خانواده در مورد طلاق از افاق ۶۶

۶-۶ جمع بندی ۶۸

فصل هفتم: مبانی فقهی و حقوقی حضانت ۷۱

۱-۷ معنای لغوی و اصطلاحی حضانت ۷۱

۱-۱-۷ مفهوم لغوی حضانت ۷۱

۲-۱-۷ مفهوم فقهی و اصطلاحی حضانت ۷۲

۳-۱-۷ مفهوم حقوقی حضانت ۷۳

۲-۷ حضانت در قانون حمایت از خانواده ۷۳

۳-۷ مبانی فقهی حضانت ۷۴

۱-۳-۷ قرآن ۷۴

۴-۷ مبانی حقوقی حضانت ۷۷

۱-۴-۷ اشخاص صالح جهت حضانت ۷۹

۸۳	۲-۴-۷ اولویت پدر و مادر در حضانت
۸۴	۳-۴-۷ موانع حضانت
۸۶	۴-۴-۷ مباشرت در حضانت
۸۷	۵-۴-۷ اجرت حضانت
۸۸	۶-۴-۷ مسئولیت سرپرست صغیر
۹۰	۷-۴-۷ پایان حضانت
۹۱	۵-۷ جمع بندی

فصل هشتم: مبانی فقهی و حقوقی نفقه

۹۳	۱-۸ مقدمه
۹۳	۲-۸ مفهوم لغوی و اصطلاحی نفقه
۹۳	۱-۲-۸ تعریف نفقه
۹۴	۳-۸ نفقه در قانون حمایت از خانواده
۹۵	۴-۸ مبانی فقهی نفقه
۹۵	۱-۴-۸ قرآن
۹۵	۲-۴-۸ روایات
۹۶	۳-۴-۸ شرایط پرداخت نفقه
۱۰۰	۵-۸ مبانی حقوقی نفقه
۱۰۰	۱-۵-۸ مبانی مسئولیت پرداخت نفقه
۱۰۰	۲-۵-۸ نحوه پرداخت نفقه
۱۰۱	۳-۵-۸ امتیازات نفقه‌ی زوجه بر نفقه‌ی اقارب
۱۰۳	۴-۵-۸ استمرار پرداخت نفقه بعد از انحلال نکاح
۱۰۷	۵-۵-۸ سقوط نفقه
۱۱۰	۶-۵-۸ ضمانت اجرای نفقه‌ی زن
۱۱۲	۷-۵-۸ منبع پرداخت نفقه

۸-۶ جمع بندی ۱۱۳

بخش دوم: مبانی فقهی قانون حمایت از خانواده مصوب ۹۱/۱۲/۱ مجلس شورای اسلامی ۱۱۵

فصل نهم: کلیات ۱۱۷

۹-۱ مقدمه ۱۱۷

۹-۲ بیان مسأله ۱۱۸

۹-۳ اهمیت مسئله ۱۱۹

۹-۴ اهداف ۱۱۹

۹-۵ سوالات ۱۱۹

۹-۶ گستره تحقیق ۱۱۹

فصل دهم: متن کامل قانون حمایت از خانواده مصوب ۱۳۹۱/۱۲/۱ ..... ۱۲۱

۱۰-۱ فصل اول: دادگاه خانواده ۱۲۱

۱۰-۲ فصل دوم: مراکز مشاوره خانوادگی ۱۲۵

۱۰-۳ فصل سوم: ازدواج ۱۲۶

۱۰-۴ فصل چهارم: طلاق ۱۲۷

۱۰-۵ فصل پنجم: حضانت و نگهداری اطفال و نفقه ۱۳۰

۱۰-۶ فصل ششم: حقوق وظیفه و مستمر ۱۳۲

۱۰-۷ فصل هفتم: مقررات کیفری ۱۳۳

فصل یازدهم: نتیجه گیری ۱۳۷

منابع ۱۴۵

سخن مولف

این کتاب با طرح این فرضیه که قانون حمایت از خانواده مصوب ۱۳۹۱/۱۲/۱ دارای مبانی فقهی می‌باشد، آنرا از دیدگاه فقه شیعه مورد بررسی قرار داده و به تبیین مبانی فقهی آن پرداخته است. موضوعاتی از قانون که می‌تواند واجد مبانی فقهی باشد عبارتند از: مهریه، طلاق، حضانت و نفقه. برای این منظور، روش مطالعات اسنادی و تحلیلی فقهی و اصولی به تبیین مبانی این چهار موضوع اقدام شده، و نسبت قانون مصوب جدید با مبانی مذکور مورد بررسی قرار گرفته است.

بر اساس مطالعات انجام شده بر روی مواد این قانون در موضوعات چهارگانه فوق الذکر، دارای مبانی فقهی می‌باشد و فقط در بررسی از راد ابهام یا اشکال وجود دارد، که در بخش نتیجه تحقیق ذکر گردید. این موارد عبارتند از: ابهام و تباض آمیز بودن حکم به مستثنی کردن مهریه به مقدار بیش از ۱۱۰ سکه از احکام عمومی حاکم بر دین، ماده ۲۲، ابهام و اشکال در خصوص موارد منع تولید مثل در صورت وجود بیماری خطرناک منتج به آسیب به جنین در ماده ۲۳، فقدان مبانی شرعی برای الزام قاضی به ارجاع دعوای طلاق به داورانی که می‌توانند از غیر خانواده طرفین باشند در مواد ۲۷ و ۲۸، فقدان مبانی شرعی در «اجرت المثل ایام زوجیت» و همچنین منوط کردن اجرای طلاق به تأدیه حقوق مالی زن در ماده ۲۹.

شورای نگهبان به صورتی این مواد را تفسیر کرده است که مغایرت با موازین شرعی رفع گردد. البته، به علت ابهام در متن قانون، ممکن است در عمل به گونه‌ای تفسیر شود که برخلاف شرع باشد.

شیوه سازماندهی کتاب حاضر به صورت زیر می‌باشد.

این کتاب به دو بخش تقسیم خواهد شد. بخش اول شامل مباحث آموزشی در زمینه مبانی فقهی قانون حمایت از خانواده می‌باشد. بخش اول شامل فصول: مفهوم قانون و خانواده، جایگاه خانواده در اسلام، فواید تشکیل خانواده از منظر جامعه‌شناسان و روان‌شناسان، قانون حمایت از خانواده در

ایران، مبانی فقهی و حقوقی مهریه، مبانی فقهی و حقوقی طلاق، مبانی فقهی و حقوقی حضانت، مبانی فقهی و حقوقی نفقه می‌باشد.

در بخش دوم مبانی فقهی قانون حمایت از خانواده، مصوب ۹۱/۱۲/۱ مجلس شورای اسلامی بررسی خواهد شد. بخش دوم شامل فصول: کلیات، متن کامل قانون حمایت از خانواده مصوب ۹۱/۱۲/۱، نتیجه‌گیری می‌باشد.

در پایان، بر خود لازم می‌دانم از همه عزیزانی که در مراحل گوناگون آماده‌سازی این کتاب من را یاری نمودند، ریژه از جناب آقای دکتر محمد اسدی همچاندوست صمیمانه تقدیر و تشکر نمایم.

سمیه گلپور چمرکوهی

بهار ۱۳۹۶